

دیدبان راهبردی

باسمه تعالی

محل درج و انعکاس
دیدگاه شما
درباره این گزارش

مرکز راهبری آینده پژوهی علوم و فناوری های دفاعی

تلفن ۷۲۴۲۷۵۳۵

نمبر ۲۲۸۰۹۸۰۶

آن چه که پیشرفت است، این است که ما از هر که و هر جور، همه دانش های مورد نیازمان را فرا بگیریم؛ این دانش را به مرحله ی عمل و کاربرد برسانیم، تحقیقات گوناگون انجام بدهیم، برای این که دامنه ی علم را توسعه بدهیم، تحقیقات بنیادی انجام بدهیم، تحقیقات کاربردی و تجربی انجام دهیم تا فناوری را به وجود آوریم؛ یا فناوری جدیدی را به وجود بیاوریم یا فناوری را تکمیل کنیم.

مقام معظم رهبری

۸۵ / ۸ / ۱۸

محیط راهبردی آینده در افق ۲۰۳۵ از دیدگاه آژانس دفاعی اروپا

«آژانس دفاعی اروپا» از سال ۲۰۱۸ برنامه ای جامع درخصوص «محیط راهبردی آینده» را با مشارکت کشورهای عضو، در دست تدوین دارد که اهداف آن عبارت است از: دفاع از کشورهای عضو، حمایت از توسعه توانمندی آن ها، آماده سازی آن ها برای رویارویی با آینده و چالش های دفاعی امنیتی آن. با بررسی عوامل اصلی در محیط راهبردی آینده، عرصه های مربوط به قابلیت های معطوف به آینده و گروه های فناوری مشخص می شوند، که بنابراین ارتش های اروپایی باید برای پشتیبانی از توسعه توانایی های دفاعی و امنیتی تا سال ۲۰۳۵ بر روی آن ها تمرکز کنند. این امر سبب می شود که کشورهای عضو آژانس اتحادیه اروپا بتوانند تحقیق و توسعه دفاعی و برنامه های تدارکاتی خود را بر روی اولویت های خاصی متمرکز کنند. هدف پیش بینی آینده نیست، بلکه ارائه طیف وسیعی از عوامل و قابلیت های احتمالی برای نیروهای مسلح کشورهای عضو است.

مهم ترین مؤلفه های محیط راهبردی آینده در ۲۰۳۵ از نظر آژانس دفاعی اروپا که در تدوین برنامه توسعه قابلیت ها باید مورد توجه قرار گیرند عبارتند از: افزایش جمعیت، نابرابری و فرسایش ساختارهای مدنی سنتی، ظهور فناوری های شالوده شکن با ایجاد ریسک ها و فرصت های جدید برای تغییر آینده، استمرار روند جهانی شدن، تغییرات اقلیمی و آلودگی ها، افزایش وابستگی های اقتصادی، افزایش چالش ساختارهای اخلاقی و حقوقی نظام بین الملل، و بروز چالش های جدید برای نیروهای هوایی، زمینی، دریایی، فضایی و سایبری.

در این گزارش به شرح موارد مذکور پرداخته شده است.

شماره پنجاهم

سال ۱۴۰۰

شمار مسلسل: ۹۶

فرهاد نظری زاده

اسماء خوثینی ها

اسفندماه ۱۴۰۰

طبقه بندی: عادی

فایل الکترونیکی این گزارش در پورتال

مرکز مطالعات راهبردی و دجا قابل

مشاهده می باشد.

<http://150.150.163.14:3030/index.html>

محیط راهبردی آینده در افق ۲۰۳۵ از دیدگاه آژانس دفاعی اروپا

مقدمه

با تصویب راهبرد جهانی سیاست خارجی و امنیتی اتحادیه اروپا^۱، این اتحادیه موضع جدید و قاطع‌تری در زمینه امنیت و دفاع اروپا و بین‌الملل اتخاذ کرده است. با در نظر گرفتن این موضوع، نیروهای مسلح کشورهای عضو، باید به نحوی فزاینده اطمینان حاصل کنند که به شکلی سریع و منعطف و مبتنی بر قابلیت همکاری مؤثر و همکاری متقابل، توانایی لازم را برای پاسخ‌گویی به چالش‌های متصور از سوی کنشگران دولتی و غیردولتی دارند.

با بررسی عوامل اصلی در محیط راهبردی آینده، زمینه‌های مربوط به **قابلیت‌های معطوف به آینده و گروه‌های فناوری** مشخص می‌شوند، که بر این اساس ارتش‌های اروپایی باید برای پشتیبانی از توسعه توانایی‌های دفاعی و امنیتی تا سال ۲۰۳۵ بر روی آن‌ها تمرکز کنند. این امر سبب می‌شود که کشورهای عضو آژانس دفاعی اروپا بتوانند تحقیق و توسعه دفاعی و برنامه‌های تدارکاتی خود را متمرکز کنند. البته هدف در این طرح پیش‌بینی آینده نیست، بلکه ارائه طیف وسیعی از عوامل و قابلیت‌های احتمالی برای نیروهای مسلح کشورهای عضو است.

طرح‌ریزی راهبردهای آینده، یک فرایند میان‌رشته‌ای است که با **چالش‌های پیچیده و عدم قطعیت‌ها در آینده** مواجه است. با توجه به درجه‌ی بالای عدم قطعیت در دنیای امروز و محیط آینده، طراحان، برنامه‌ریزان و تصمیم‌سازان اصلی دفاعی، باید **روندهای ممکن را که سازنده‌ی محیط آینده هستند**، حتماً در نظر بگیرند. به همین دلیل به منظور تلاش برای پیش‌بینی آینده، برخی از روندهای جهانی که مسبب خشونت‌ها، بی‌ثباتی‌ها، و نا امنی‌ها در آینده هستند، در نظر گرفته شده‌اند؛ آژانس دفاعی اروپا از این روندها برای شناخت محیط راهبردی آینده بهره برده است تا **محیط منازعات آینده** را بهتر شناخته و مدیریت کند.

مهم‌ترین مؤلفه‌های محیط راهبردی آینده در افق ۲۰۳۵ از نظر آژانس دفاعی اروپا که مورد توجه قرار گرفته‌اند، عبارتند از:

- (۱) افزایش جمعیت، نابرابری و فرسایش ساختارهای مدنی سنتی،
- (۲) ظهور فناوری‌های شالوده‌شکن با ایجاد ریسک‌ها و فرصت‌های جدید برای تغییر آینده،
- (۳) استمرار روند جهانی شدن و افزایش وابستگی‌های اقتصادی،
- (۴) تغییرات اقلیمی، آلودگی‌ها و قحطی‌ها

- ۵) افزایش چالش ساختارهای اخلاقی و حقوقی نظام بین‌الملل،
۶) افول انحصار دولتی بر قدرت و افزایش وابستگی‌های متقابل،
۷) بروز چالش‌های جدید برای نیروهای هوایی، زمینی، دریایی، فضایی و سایبری.

محیط راهبردی آینده در افق ۲۰۳۵

مواجهه جامعه جهانی با فشار فزاینده از جانب تغییرات جمعیتی، افزایش نابرابری، شهرنشینی و فرسایش ساختارهای مدنی سنتی

برخی از شاخصه‌های اجتماعی می‌توانند باعث افزایش آسیب‌پذیری جامعه در هنگام ناآرامی‌ها شده و منجر به افزایش تنش‌ها و نهایتاً وقوع درگیری‌های غیرمسلحانه و مسلحانه شوند. هر جامعه‌ای ممکن است از لحاظ سیاسی، اجتماعی، مذهبی، جنسیتی، جمعیتی، نژادی، شهرنشینی روستائینشی، و دیگر اختلافات قطبی در جامعه، دچار مشکلات عدیده‌ای شود. همین موضوع فشار بر نظام رفاه اجتماعی را افزایش می‌دهد. این فشار بر اثر تداوم کاهش جمعیت در اروپا و افزایش شهرنشینی به وجود آمده است. در نتیجه‌ی این موضوع برخی افراد خاص قدرت می‌گیرند و همین باعث کاهش اعتماد به نیروهای دولتی، دفاعی و امنیتی می‌شود.

انتظار می‌رود در سطح جهان، روند اختلافات و رشد جمعیت همچنان ادامه یابد و این امر نیاز به فرصت‌های اجتماعی بیشتر برای جمعیت جوان در سراسر جهان دارد. مهاجرت‌های بین‌المللی همچنان بالا خواهند بود و حتی نسبت به وضعیت فعلی افزایش بیشتری هم خواهند یافت، چرا که مردم به دنبال فرصت‌های اجتماعی بهتر، فرار از مناقشات، و رهایی از اثرات تغییرات آب و هوایی خواهند بود. با این که افزایش جمعیت جهان به رشد خود ادامه خواهد داد (هر چند با نرخی کندتر) افزایش جمعیت در جهان به شکل یکسان رخ نخواهد داد، و در این بین اروپا تنها بخشی از دنیا خواهد بود که با کاهش مداوم جمعیت روبرو خواهد بود. در حالی که در سال ۲۰۱۵، ۲۴ درصد جمعیت اروپا ۶۰ سال یا بالاتر داشتند، پیش‌بینی شده است که در سال ۲۰۵۰ جمعیت این گروه سنی به ۳۴ درصد برسد. به همین ترتیب، پا به سن گذاشتن جمعیت جهانی با چندین اثر اجتماعی و اقتصادی روبرو خواهد بود و با توجه به پیشرفت در پزشکی و مراقبت‌های بهداشتی شرایط برای افزایش طول عمر مهیا خواهد شد.

انتظار می‌رود شهرنشینی نیز رشد داشته باشد و تا سال ۲۰۴۵ نزدیک به ۷۰ درصد جمعیت جهان در شهرها زندگی کنند. در حالی که این روند مشوق توسعه اقتصادی و اجتماعی است، می‌تواند باری بر روی ساختار اجتماعی، زیرساخت‌ها و محیط زیست موجود باشد و موجب تسهیل انتشار بیماری‌های مسری شده، و نهایتاً منجر به افزایش آسیب‌پذیری بیشتر در مقابل همه‌گیری^۱ شود. این شاخصه‌ها می‌توانند در بین جمعیت شهری تنش ایجاد کنند. در آخر با توجه به این که انتظار می‌رود جمعیت جهانی بیشتر در مناطق ساحلی متمرکز باشند، جمعیت ساکن در مراکز شهری بیشتر در معرض تأثیرات تغییرات آب و هوایی مانند بالا رفتن سطح آب دریاها و طوفان‌های شدید و همچنین فجایع

1 Pandemic

زیست محیطی مانند نشت نفتی خواهند بود. بدون مدیریت مناسب، افزایش سریع شهرنشینی می‌تواند منجر به تضعیف مدیریت بحران‌ها و مناطق محروم شود و همین امر زمینه‌ساز وقوع جرم و ناآرامی شود.

تعلق ملی و قومی کماکان بخش مهمی از هویت فردی خواهند بود، مخصوصاً در کشورهایی که از نظر قومی، همگن و ملی‌گرا هستند. احتمال افول ارزش‌های مدنی و حس وظایف مدنی در کشورهای توسعه یافته وجود خواهد داشت چرا که تمرکز بیشتری بر افراد و منافع شخصی خواهد بود و رفتار مصرف‌گرایانه در رابطه شهروند- دولت افزایش خواهد یافت. دین و مذهب همچنان عنصر مهمی در خودشناسی اغلب افراد خواهد بود و حتی برخی در این دنیای در حال تغییر و پر چالش ممکن است به دین و مذهب به عنوان یک پناهگاه روی آورند، و با این حال انتظار می‌رود تا هر دو جریان سکولاریزاسیون مذهبی^۱ و نئو-ارتدوکسی‌ها^۲ همچنان دوام بیاورند. همچنین برخی افراد نیز ممکن است بیشتر با جوامع مجازی بصورت برخط همراه شوند. به علاوه، انتظار می‌رود برابری جنسیتی در کشورهای توسعه یافته تداوم داشته باشد، و نیروهای نظامی، منابع جذب نیروهای زن را افزایش خواهند داد تا زنان حضور پررنگ‌تری در خط مقدم جبهه و فرماندهی نظامی داشته باشند.

نوآوری و دموکراتیزه کردن فناوری‌های شالوده شکن، با مدیریت ریسک‌های جدید و بهره‌برداری از فرصت‌های جدید، جامعه آینده را تغییر خواهند داد.

فناوری، یک پیشران کلیدی برای تغییر در جهان است. تحولات فناورانه آینده بیشتر «تغییر دهنده بازی» برای جامعه خواهند بود؛ به عنوان نمونه افزایش قدرت محاسبات، استفاده گسترده از هوش مصنوعی، و توسعه بیشتر در سیستم‌های خودگردان و رابط‌های انسان- ماشین^۳؛ ممکن است تعاملات فردی، میان ملت‌ها و حتی محیط بین‌المللی در بسیاری از ابعاد را تغییر دهد. همچنین فنون و مواد جدید در حوزه تولید و ساخت سبب تغییر در شیوه استفاده و گسترش محصولات دفاعی، امنیتی و مدنی می‌گردند.

در حالی که، پیشرفت‌های فناورانه، به بسط و گسترش قابلیت‌های نظامی کمک می‌کند؛ درعین حال ممکن است نقاط ضعف و آسیب‌پذیر جدیدی در حوزه امنیت ایجاد کنند و سبب دغدغه‌های اخلاقی، معنوی و قانونی گردند.

به دلیل رشد جهانی فناوری، محتمل است فناوری‌های سایبری، سلاح‌های غیرکشنده^۴، سلاح‌های زیست مهندسی^۵ و سلاح‌های تخریب جمعی^۶ بیشتر در اختیار دیگران قرار بگیرند و تبدیل به بخشی از زرادخانه‌های دشمن شوند.

در صورت بی‌توجهی به مناقشات، جهانی شدن و افزایش وابستگی اقتصادهای جهانی، این امر مولد تهدیدات، خطرات و فشارهای جدیدی بر منابع خواهند بود.

1 Religious Secularization

2 Neo-orthodoxy

3 Human-Machine Interfaces

4 Non-lethal Weapons

5 Bio-engineered Weapons

6 Mass Destruction Weapons

با وجود این که پیش‌بینی دامنه و سرعت جهانی شدن اقتصاد دشوار است، اما انتظار می‌رود که این موضوع در آینده ادامه یابد. **توزیع نابرابر مزایای جهانی شدن**، به شکلی که احتمالاً کشورهای دارای صنایع با فناوری بالا بیشتر از این مزایا منتفع شوند، منجر به جوامعی با انسجام کمتر و قطبی شدگی بیشتر می‌شود، همچنین برخی بازیگران دولتی و غیردولتی که از مزایای جهانی شدن اقتصاد نفعی نمی‌برند، سرخورده شده و احتمالاً دست به اقدامات تروریستی و ایجاد گروه‌های مجرمانه بزنند. جهانی شدن می‌تواند بر میزان تسلط ملت‌ها بر اقتصاد خود نیز تأثیرگذار باشد و بازارها و اقتصادهای آتی را بیش از پیش به هم وابسته کند. همین موضوع در زمان بحران‌های اقتصادی و سیاسی می‌تواند منجر به اثرات سرریز شدن شدید در بازارهای منطقه‌ای و جهانی شود. به طور مشابه، افزایش به هم پیوستگی زنجیره‌های تأمین صنعتی در سراسر جهان ممکن است در برخی تجهیزات و منابع مهم، تأثیرات مهمی بر خودکفایی ملی داشته باشد.

به علاوه، حفظ رفاه جامعه در جهان توسعه یافته با توجه به افزایش سن جمعیت، به شدت پرهزینه خواهد شد و این امر احتمالاً بر **آینده هزینه‌های دفاعی** تأثیرگذار خواهد بود. حتی اگر در مواجهه با افزایش تنش‌های منطقه‌ای یا بین‌المللی هزینه‌های دفاعی افزایش یابند، این موضوع منجر به فناوری‌های پیشرفته بیشتر و یا تعداد نیروهای بیشتر نخواهد شد، چرا که هزینه‌های جاری این فناوری‌ها و نیروی انسانی قابل نیز افزایش خواهد داشت.

تغییرات اقلیمی، آلودگی، و کمبود منابع، هم در جامعه جهانی و هم در جوامع آسیب‌پذیر محلی باعث فشار و محرک منازعات بالقوه خواهند شد.

انتظار می‌رود عواملی مانند تغییر اقلیم، آلودگی و بیماری‌ها تأثیر قابل توجهی بر محیط آینده داشته باشند و ممکن است تنش‌های موجود را تشدید کنند، در حالی که دسترسی به منابع، به طور فزاینده دلیل **درگیری** خواهد بود. با رشد جمعیت، ممکن است فشارهای قابل توجهی در تقاضا برای در دسترس بودن منابع مانند غذا، آب و انرژی نمود پیدا کند. رشد جمعیت در بیشتر جهان، تقاضای **صنایع کشاورزی برای تولید مواد غذایی** را افزایش می‌دهد، در حالی که در دسترس بودن زمین‌های قابل کشت، تحت تأثیر افزایش سطح دریا، جاری شدن سیل، و بیابان‌زایی خواهد بود، که باعث کاهش و یا تغییر مکان مناطق کشاورزی می‌شود. به همین ترتیب، **شیلات و آبی‌پروری** ممکن است تحت تأثیر تغییرات تبادل آب، خشکسالی، سیل، تغییر دما، و تغییر سطح دریا قرار گیرد.

علاوه بر این، پیش‌بینی می‌شود که **در دسترس بودن آب** در آینده به طور فزاینده‌ای **نابرابر** باشد، به احتمال زیاد رقابت برای آب باعث ایجاد **تنش بین کشورها** خواهد شد.

تغییرات آب و هوایی همراه با افزایش تحرک جمعیت جهان ممکن است منجر به **شیوع همه‌گیری‌ها و بیماری‌های همه‌گیر** شود، و در نتیجه فشار قابل توجهی بر **سیستم‌های بهداشت عمومی** وارد شود.

انتظار می‌رود نیازهای انرژی در سراسر جهان رشد کنند. با وجود رشد تولید انرژی‌های تجدیدپذیر و هسته‌ای، **هیدروکربن‌ها** منبع اصلی انرژی در سراسر جهان باقی خواهند ماند. افزایش اتصال شبکه‌های انرژی و حمل و نقل ممکن است باعث آسیب‌پذیری تجمعی در حمل و نقل شود، خصوصاً در نقاط حساس و مهمی مانند **کانال پاناما، تنگه هرمز و تنگه مالاکا**. با این حال، با باز شدن **بالقوه مسیرهای جدید دریایی در قطب شمال** به دلیل گرم شدن کره

زمین، می توان ریسک‌های موجود در این موارد را کاهش داد. در نتیجه، این عوامل بر دسترسی و قیمت مواد اولیه و اجزای مورد استفاده در ساخت تجهیزات نظامی در اروپا تأثیر خواهد گذاشت.

هنجارهای اجتماعی؛ فناوری‌ها و جنگ‌های جدید، ساختارهای اخلاقی و حقوقی نظام بین‌المللی قانون‌محور را به چالش خواهند کشید

از آنجا که احتمالاً اغلب درگیری‌ها در آینده **نامتعارف** خواهند بود، اصول موجود حقوق بین‌الملل در مدیریت و استفاده از نیروی نظامی به چالش کشیده خواهند شد. حقوق بین‌الملل موجود، توسط موارد ذیل نیز به چالش کشیده خواهد شد:

- تغییرات در نظم بین‌المللی جهان، کمبود رهبر فراگیر جهانی و احتمال کمبود تفسیر کلی بین‌المللی از قوانین بین‌المللی.

- به چالش کشیدن اعمال قوانین طراحی شده برای جنگ‌های جنبشی به وسیله وقوع فزاینده درگیری‌های غیر جنبشی.

- محو شدن مرز میان مبارزین و غیر مبارزین (نظامی‌ها و غیرنظامی‌ها).

- مسأله نحوه اعمال قوانین بین‌المللی بر پیشرفت‌های فناوری، مانند فناوری تقویت انسانی^۱، هوش مصنوعی و فناوری‌های خودران.

- جنگ‌های احتمالی در قلمروهای جدید، مانند فضا.

به علاوه، هیچ تضمینی نیست که همه کشورها تابع قانون درگیری‌های مسلحانه^۲، حقوق بشردوستانه بین‌المللی و حقوق بشر بین‌الملل باشند و یا مقررات بین‌المللی را به شکلی مشابه تفسیر کنند. محتمل به نظر می‌رسد که برخی بازیگران به دنبال راه‌هایی جهت **رهاسازی خود از هنجارها و مقررات بین‌المللی** و محافظت از قدرت و نفوذ خود باشند. لذا، **تفاوت‌ها در تفسیر قوانین، بر عملیات نظامی و جنگ‌های آینده تأثیری زیادی خواهند داشت**. همچنین افزایش استفاده از **سامانه‌های خودگردان** به جای سربازان، می‌تواند تغییری در درک حرفه نظامی‌گری و مفاهیم مرتبط با افتخار و شجاعت ایجاد کند.

افول انحصار دولتی بر قدرت و افزایش وابستگی‌های متقابل، مشارکت با بازیگران جهانی، منطقه‌ای و غیردولتی را جهت ارتقای امنیت ناگزیر می‌کند.

با توجه به افزایش قدرت و نفوذ افراد و سازمان‌های غیردولتی و تجاری، در حالی که امکان تقلیل نقش و نفوذ کلی دولت‌ها غیردولتی وجود دارد، همچنان انتظار می‌رود تا بازیگران دولتی نقش‌های اصلی را در امنیت و دفاع بین‌المللی و منطقه‌ای ایفا کنند. **تضمین دفاع از تمامیت ارضی و حاکمیت یک کشور** همچنان مسئولیت اصلی دولت‌ها و نیروهای

1 Human Enhancement

2 LOAC: Law of Armed Conflict

مسلح آن‌ها خواهد بود. بر اساس ترتیبات ملی، نیروهای مسلح احتمالاً نقش بیشتری در حمایت از وجود بخش امنیتی غیرنظامی یک کشور و کل جامعه داشته باشند. برخی کشورها در اروپا و دیگر نقاط جهان ممکن است به دلایل اقتصادی و جمعیتی و افزایش هزینه سامانه‌های تخصصی به طور تدریجی کارکردهای نظامی را به **شرکت‌های خصوصی امنیتی و نظامی**^۱ برون‌سپاری کنند. این موضوع می‌تواند چالش‌هایی حقوقی و مواردی مربوط به زنجیره فرماندهی را بروز داده و به کاهش بیشتر نقش دولت‌ها به عنوان تأمین کننده امنیت و از بین بردن کنترل عمومی بر نیروهای مسلح منجر شود.

محیط عملیاتی آینده، احتمالاً مملو از بازیگران مختلف غیرخصمانه و خصمانه دولتی و غیردولتی باشد. اهمیت و نفوذ سمن‌ها (سازمان‌های مردم‌نهاد) و دیگر نهادها، از جمله **شرکت‌های چند ملیتی، شرکت‌های خصوصی امنیتی و نظامی، رسانه‌های بین‌المللی، بازیگران غیردولتی مسلح، افراد ذی‌نفوذ و سازمان‌های بین‌المللی**، نیز ممکن است در آینده افزایش یابد. اهمیت روزافزون آن‌ها به دلیل پیشرفت‌های فناوری و سرخوردگی احتمالی از توانایی دولت‌ها در رفع مشکلات رفاهی، امنیتی و سایر نگرانی‌های مردم خواهد بود. بازیگران غیردولتی هم می‌توانند با فشار منابع مالی و شناخته بودن در بین مردم، نفوذ پیدا کنند هر چند که بعید است به قدرت حقوقی و تصمیم‌گیری برابر با قدرت دولت برسند. حریف نظامی آینده در صورت جنگ دو دولت با هم، ممکن است شامل نیروهای مسلح ملی، شرکت‌های خصوصی قراردادی، و نیروهای نیابتی غیردولتی با سطح متفاوت تسلیحات و فناوری‌های موجود باشند. این قبیل از کنشگران، و کاربردهای متفاوت از فناوری‌ها می‌توانند تحت تأثیر هنجارهای بین‌المللی و مقررات در سال‌های ۲۰۳۵ به بعد باشند.

درحالی که دو نوع عمده بازیگران دولتی، در قدرت‌های تجدیدنظر طلب و کشورهای در حال فروپاشی/ فروپاشیده وجود خواهند داشت، اما تمایز بین انواع مختلف بازیگران به شدت دشوارتر خواهند بود. در حوزه امنیت، شهرها بازیگران اصلی در دفاع از حقوق خود خواهند بود. ممکن است، شهرهای در حال سقوط/ سقوط کرده به طور فزاینده به پدیده‌ای در جهان توسعه یافته و در حال توسعه تبدیل شوند. چنین شهرهایی، که حکومت محلی در آن‌ها ضعیف است، ممکن است تبدیل به چالشی امنیتی برای تمام کشور شوند.

بازیگران متخاصم غیردولتی کماکان نقشی چشم‌گیر در منازعات خواهند داشت و ممکن است شامل گروه‌های متفاوت بازیگران از سازمان‌های تروریستی دارای انگیزه‌های ایدئولوژیک و گروه‌های شورشی گرفته، تا شرکت‌های چند ملیتی، شرکت‌های خصوصی امنیتی و نظامی و سازمان‌های جنایت‌کار با قابلیت‌های متفاوت باشند. این بازیگران همچنین می‌توانند نقش نیابتی یک دولت را از طریق طرح نفوذ سیاسی خود ایفا کنند، که این امر می‌تواند باعث ایجاد سردرگمی بیشتر در فضای شلوغ شود.

اگرچه ماهیت جنگ، جهانی می‌ماند، شخصیت جنگ همچنان به تکامل و بروز چالش‌های جدید برای نیروهای هوایی، زمینی، دریایی، فضایی و سایبری ادامه می‌دهد.

مشخصه کلی جنگ غیر قابل پیش‌بینی بوده و به طور مداوم در حال تکامل است؛ فناوری‌های جدید به احتمال فراوان نخواهند توانست که سایه جنگ را برچینند. منازعات آینده احتمالاً با کم‌رنگ شدن مرز بین جنگ‌های متعارف و غیرمتعارف و فضای مبهم بین وضعیت جنگ و صلح مشخص می‌شوند. در حالی که احتمال مناقشات داخلی همچنان ادامه خواهد داشت، این مناقشات می‌توانند شامل عناصر **جنگ ترکیبی^۱**، **جنگ نیابتی^۲**، **استفاده از قابلیت‌های سایبری**، و همچنین استفاده از **حملات راهبردی** جهت اختلال در **زیرساخت‌های حیاتی** باشند (مخصوصاً در حوزه‌هایی که برای یکپارچگی داده‌ها ارزش بالایی قائل هستند مانند خدمات مالی). هم‌زمان، جنگ ماهیت اساسی خود را به عنوان فعالیتی خشن و هدفمند حفظ خواهد کرد.

درگیری‌های آینده در قلمروهای کاملاً فیزیکی (زمین، هوا، دریا و فضا) و مجازی (فضای سایبری) رخ خواهند داد. یک درگیری در هر زمانی، صرفاً محدود به یک قلمرو نخواهد بود. بالعکس، بازیگران احتمالاً بین قلمروها جابجا شده و تلاش می‌کنند از مناطقی که بیشترین امتیاز را به آن‌ها می‌دهند یا جایی که در آن توانایی‌های برتر دارند، استفاده کنند. در پی افزایش شهرنشینی، درگیری‌ها در مناطق پر جمعیت افزایش خواهند یافت. از آنجا که انتظار می‌رود درصد بالایی از این مناطق پرجمعیت در مناطق ساحلی باشند، این موضوع با خود الزام به افزایش ظرفیت‌های دوزیستی را همراه خواهد داشت. با توجه به جهانی شدن تجارت، قلمروی دریایی به احتمال فراوان همچنان اهمیت راهبردی خود را حفظ می‌کند و استفاده از آن در شبکه‌های مجرمانه، تجمع جمعیت در مناطق ساحلی و تأثیرات تغییرات آب و هوایی، که منجر به بالآمدن سطح دریاها می‌شود، موضوعیت خواهد داشت. قلمروی هوایی نیز -مخصوصاً با توجه با افزایش استفاده از هواپیماهای بدون سرنشین- احتمالاً اهمیت خود را حفظ خواهد کرد. قلمروی سایبری و قلمروی فضا نیز ممکن است به طور فزاینده‌ای به عرصه فعالیت‌های نظامی تبدیل شده و یا با توجه به نقش راهبردی این قلمورها به اهدافی نظامی تبدیل شوند.

منبع اصلی

Exploring Europe's Capability Requirements for 2035 and beyond, by RAND and EDA, JUNE 2020

1 Hybrid war

2 Proxy war

مرکز آینده‌پژوهی در راستای انجام ماموریت آینده‌پژوهی و دیده‌بانی تلاش می‌کند تا با شناسایی آخرین پیشرفت‌های جهانی و با توجه به اولویت‌ها، گزارش‌های روزآمدی را تهیه و ارایه نماید. در این راستا، از جناب عالی به عنوان یکی از مدیران و صاحب‌نظران فرهیخته نیروهای مسلح درخواست دارد موضوعاتی را که تشخیص می‌دهید پرداختن به آن برای آینده دفاع و امنیت کشور حایز اهمیت بوده و برای نیروهای مسلح دارای اولویت است، معرفی فرمایید تا در یکی از شماره‌های آینده‌ی دیده‌بان راهبردی به آنها پرداخته شود.

موضوعات حایز اهمیت و اولویت برای آینده‌ی نیروهای مسلح
که پیشنهاد می‌کنید مرکز آینده‌پژوهی در شماره‌های بعدی به آن‌ها پردازد:

۱.

۲.

۳.

نام و نام خانوادگی

.....

تاریخ: / / امضا

مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری‌های دفاعی

شماره نمابر ۲۲۸۰۹۸۰۶

شماره تلفن: ۳-۲۲۸۰۹۸۰۱